

2. Маркович Г. Все про програмно-цільовий метод у бюджетному процесі: важливо для об'єднаних громад. URL : <http://decentralization.gov.ua/news/3906>.
3. Бюджетна система : підруч. / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К. : Центр учбов. літератури ; Тернопіль : Екон. думка, 2012. 871 с.
4. Кириленко О. П. Практика та проблеми програмно-цільового бюджетування. Треті Всеукраїнські наукові читання пам'яті С. І. Юрія : зб. наук. праць / (Тернопіль, 28 лист. 2017 р.). Тернопіль: Осадца Ю. В., 2017. С. 8–13.
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки» №142-р від 8.02.2017 р. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80/page>.
6. Дем'янишин В. Г. Стратегічні напрями реформування системи управління державними фінансами в Україні. Треті Всеукраїнські наукові читання пам'яті С. І. Юрія : зб. наук. праць, (Тернопіль, 28 лист. 2017 р.). Тернопіль : Осадца Ю. В., 2017. С. 32–37.
7. Лободіна З. Бюджетний механізм: концептуальні засади та перспективи модернізації : моногр. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 412 с.

Рибій Тарас Олегович
ст. гр. ФМ-12, ТНЕУ

Сидор Ірина Петрівна
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

На сучасному етапі українського державотворення на перший план виходять питання зміцнення власної дохідної бази місцевих бюджетів. Адже сьогодні рівень фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування досягнув свого критичного стану і потребує здійснення адекватних заходів з боку законодавчої та виконавчої гілок влади щодо його поліпшення. Безперечно, таку ситуацію можна виправдати безпрецедентними наслідками загальносвітової фінансово-економічної кризи, яка зачепила, практично, усі сфери суспільного життя й не оминула найнижчих ланок бюджетної системи. Проте, основну причину необхідно шукати в неефективності управління місцевими фінансами, оскільки малий обсяг доходів місцевих бюджетів та їх формування за рахунок міжбюджетних трансфертів – проблеми, притаманні нашій державі ще з перших років її незалежності, коли були закладені фундаментальні першооснови інституту місцевого самоврядування. Практика фінансового забезпечення місцевого самоврядування в Україні, методика та прийоми, які застосовують для аналізу податкових надходжень до місцевих

бюджетів, свідчать про відсутність належної оцінки ефективності справляння місцевих податків та зборів.

Проблеми місцевого оподаткування традиційно привертають до себе підвищену увагу науковців і практиків, оскільки в цій сфері перехрещуються інтереси держави і регіонів. Місцеві податки і збори є невід'ємною частиною податкової системи України, а з іншого – покликані відповідати інтересам органів місцевого самоврядування, оскільки оцінюються як самостійне джерело доходів місцевих бюджетів. Вони мають зміцнювати та розширювати їх фінансову автономію [2].

Місцеві податки і збори є специфічною формою суспільно-економічних відносин на місцевому рівні. На відміну від загальнодержавних аналогів, вони не значні за обсягом надходжень до місцевих бюджетів.

Дослідження процесу формування та використання місцевих податків і зборів як джерела формування власних доходів місцевих бюджетів передбачає, перш за все, з'ясування суті поняття «місцеві податки і збори» та їх інтерпретації, подані вітчизняними науковцями.

Так, колектив авторів підручника «Фінанси» за редакцією С.І. Юрія та В.М. Федосова визначає місцеві податки і збори як «податки та обов'язкові збори, які встановлюються органами влади базового рівня управління згідно з чинним законодавством України та є обов'язковими до сплати на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць і зараховуються в їх бюджети» [9, с. 599].

Інші автори [8, с. 42] зазначають, що місцеві податки поєднують податки і збори, встановлення і стягування яких є прерогативою місцевих органів влади. Вони є джерелом доходів місцевих бюджетів, тобто виконують, насамперед, фіскальну функцію. Але можуть бути також інструментом проведення місцевою владою певної політики і регулюють ті чи інші господарські процеси в регіоні.

Автори Фінансового словника наголошують, що «податки і збори місцеві – обов'язкові платежі юридичних осіб та громадян до бюджету» [3, с. 341].

На думку О.П. Кириленко «місцеві податки і збори – це обов'язкові внески до місцевих бюджетів, які здійснюють платники в порядку і на умовах, які визначені законами про оподаткування» [6].

А.І. Крисоватий та О.М. Десятнюк подають таке визначення місцевих податків і зборів – «це обов'язкові податки і збори, що встановлюють органи влади базового рівня управління згідно із законодавством України, є обов'язковими до сплати в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць і зараховуються в їх бюджети» [4, с. 105].

У монографічному дослідженні «Місьцеве оподаткування в умовах реформування податкової системи України», її автор стверджує, що «під

місцевими податками і зборами слід розуміти податкові платежі, які впроваджуються тільки за ініціативою представницьких органів місцевого самоврядування, ці є органи визначають їх основні елементи (зокрема, базу оподаткування, граничні розміри податкових ставок, порядок обчислення та сплати, напрямки використання) й здійснюють адміністрування» [7, с. 19-20].

В цілому усі вище розглянуті визначення місцевих податків і зборів мають раціональне зерно, проте із запровадженням Податкового кодексу України органи місцевого самоврядування позбавлені права самостійно встановлювати місцеві податки і збори, це вже прерогатива виключно органів державної влади і управління, а органи місцевого самоврядування лише мають право на визначення ставки цих податкових платежів із зазначеної законодавцем межі справляння цих обов'язкових платежів.

Виходячи із вище зазначеного, необхідно відмітити, що місцевим податкам і зборам притаманні такі специфічні ознаки, як і загальнодержавним, зокрема:

- матеріальна (грошова) форма податку;
- примусовість сплати;
- стягнення державою відповідно до закону за юридично закріпленими правилами;
- одностороння спрямованість податкових відносин, пов'язаних з перерозподілом частини вартості національного доходу від платників податків до держави;
- відсутність їх цільового призначення;
- встановлення функціонального призначення.

Узагальнення властивих місцевим податкам і зборам ознак дозволяє підійти до формулювання їх визначення. Ми погоджуємось із думкою окремих авторів [4; 5; 1], які вказують на те, що місцеві податки і збори – це частина вартості валового внутрішнього продукту, що вилучається органами місцевого самоврядування у формі обов'язкових, безеквівалентних, односторонньо встановлених платежів юридичних і фізичних осіб до місцевих бюджетів з метою фінансового забезпечення виконання ними своїх функцій та вирішення регіональних соціально-економічних завдань. Наведене у такому вигляді визначення місцевих податків і зборів загалом поєднує в собі дві важливі їх характеристики – фіскальну і регулюючу спрямованість обов'язкових платежів.

Література:

1. Дулік Т.О., Шукіс І.З. Актуальні питання місцевого оподаткування в Україні та напрями його реформування. *Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії. Економічні науки*. 2008. №1. С. 115-123.

2. Дулік Т.О., Александрюк Т.Ю., Маркова Л.Г. Сучасний механізм місцевого оподаткування в Україні та його правове регламентування. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
3. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. 2-ге видання, виправлене та доповнене. Львів: Видавництво «Центр Європи», 1997. 576 с.
4. Крисоватий А.І., Десятнюк О.М., Іванов О.М. Податкова система. Навч. посібник. Тернопіль: Карт-бланш, 2004. 331 с.
5. Луніна І.О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності: шлях до ефективної бюджетної системи України. *Фінанси України*. 2010. №9. С. 14-19.
6. Місцеві фінанси: Підруч. / [О.П. Кириленко, О.Р. Квасовський, А.В. Лучка, Б.С. Малиняк, В.В. Костецький]; за ред. О.П. Кириленко. Київ: Знання, 2006. 677 с.
7. Письменний В.В. Місцеве оподаткування в умовах реформування податкової системи України: Монографія. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ «Економічна думка», 2011. – 196 с.
8. Сидор І.П. Податковий і неподатковий механізми наповнення місцевих бюджетів в Україні. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. №9. С. 41-48.
9. Фінанси: Підручник / За ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. Київ: Знання, 2008. 611 с.

Рисак Віталій Васильович
ст. гр. Ф-43, ТНЕУ

Дутчак Володимир Борисович
ст. гр. Фзм-11, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Лободіна З. М.

ВПЛИВ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СТРУКТУРУ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Необхідною передумовою реалізації власних і делегованих повноважень органів місцевого самоврядування є достатній для надання якісних і доступних суспільних послуг обсяг бюджетних ресурсів та їх ефективне використання у процесі здійснення видатків місцевих бюджетів.

Результати аналізу структури видатків місцевих бюджетів України за функціональною бюджетною класифікацією свідчать, що серед видатків переважали видатки соціального призначення або видатки на реалізацію соціальної функції органів місцевого самоврядування (видатки на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист, духовний і фізичний розвиток, житлово-комунальне господарство, охорону навколишнього природного